

22.6.2020

Liikenne- ja viestintäministeriölle

VN/10633/2020

Lausunto digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportista

Palvelualojen työnantajat Palta ry kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän väliraportista. Palta edustaa noin 2000 yksityistä palvelualan yritystä ja yhteisöä muun muassa logistiikka-, informaatio- ja viestintä-, asiantuntijapalvelu-, hallinto- ja tukipalvelu- sekä viihde- ja virkistystoimialoilla. Paltan edustaja on osallistunut työryhmän työhön.

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Väliraportissa on kyetty varsin onnistuneesti kuvaamaan tilannetta keskellä kriisiä. Tilannetta on vaikea analysoida ja elinkeinoelämän järjestöissä yritysten tilannekuvan selvittäminen on kevään aikana keskittynyt akuuttiin kriisiin ja sen tuomien haasteiden, esimerkiksi kassakriisistä selviytymisen ja turvalliseen työhönpaluun ja asioinnin tukemiseen. Kriisin jälkivaikutukset eivät ole vielä tiedossa. Syksyyn mennessä on todennäköisesti jo enemmän tietoa yritysten toimintamallien ja strategioiden muutoksista ja digiloikan laajuudesta.

Sivun 8 lopussa olevaa kappaletta voisi täsmentää seuraavalla tavalla: ”Suurimmat haasteet digitalisaation potentiaaliselle hyödyntämiselle *yksityisten palvelualojen osalta* näyttäisivät muodostuvan kuljetus- ja varastointi-, hallinto- ja tukipalvelu-, sekä majoitus- ja ravitsemussektoreilla”. Samalla lähdeviitteeseen voisi lisätä: Paltan Digitutkimus 2018 ja 2019.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Toimenpidelista on kattava, sisältäen niin laajoja yleisiä tavoitteita kuin yksityiskohtaisempia konkreettisia esityksiä. Lisäksi monet tavoitteet liittyvät hallitusohjelmassakin jo käynnissä olevaan työhön. Työryhmän jatkotyössä on kyettävä laajemmät yleisemmät tavoitteet purkamaan konkreettisiksi esityksiksi, jotta eri sidosryhmät voivat ottaa asiaan selkeämmin kantaa.

Väliraportissa, sekä Martti Hetemäen johtamassa exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 2. raportissa hyvin todetaan, että on ”*perusteltua syventää koordinaatiota digipolitiikassa ja varmistaa digitalisaatiokysymyksissä hallinnonalojen rajat ylittävä yhteistyö*”. Tälle tavoitteelle olisi hyvä löytää konkreettinen toimenpide-ehdotus siitä, miten digitalisaation liittyvää johtamista kehitetään ja organisoidaan uudelleen. Yhtenä vaihtoehtona on esitetty dedikoidun ministeriryhmän tai valtiosihteerin nimittäminen digi- ja tietopolitiikan koordinointiin.

Alla on esitetty huomioita ja täydennyksiä esitettyjen toimenpide-ehdotusten osalta:

Logistiikan digitalisaatio ja datan jakaminen (toimenpide-ehdotukset 5,7 ja 34)

22.6.2020

Vaikka julkisen datan tehokkaamman hyödyntämisen tavoite on erittäin kannatettava, Palta haluaa korostaa, että pakettijakelun, kuljetusketjujen ja niihin liittyvän datan hyödyntämisen ja jakamisen osalta tulisi edetä vapaaehtoisin toimin. Pakettijakelu on täysin kilpailtu toimiala, jossa kilpaillaan isojen kansainvälisten toimijoiden (ml. myös muiden maiden omistamia valtionyhtiöitä) kanssa. Ei ole syytä siis asettaa kotimaisille toimijoille kilpailijoita raskaampia velvoitteita tai esimerkiksi saattaa datan jakamisen velvoitteita vain yhdelle toimijalle.

Nähdäksemme ei tulisi sekoittaa julkisen datan (ts. verovaroilla kerätyn) jakamista kilpaillulla markkinalla toimivan valtionyhtiön omistaman datan jakamiseen. Tällainen lähestymistapa olisi myös kilpailu- ja markkinaoikeudellisesti haastava toimeenpanna.

Laajakaista ja viestintäverkot (toimenpide-ehdotus 9)

Kuten väliraportissakin todetaan, viestintäverkot ovat kestäneet hyvin kriisin aikana ja Suomi on edelläkävijä mobiilidatan käytön osalta. Teleala on selvinnyt ilman taloudellisia kriisipaketteja. Ei ole siten syytä keksiä ongelmia, jos niitä ei ole olemassa. Verkot ja palvelut kehittyvät markkinalähtöisesti ja julkista tukea olisi suunnattava pelkästään alueille, joissa tarjontaa ei muuten näytä syntyvän. Rakentamiseen liittyviä lupa- ja viranomaisprosesseja voitaisiin tosin sujuvoittaa merkittäväällä tavalla. Teollisuuden ympäristölupiin liittyvää viranomaisvalvontaa on kehitetty kohti yhden luukun mallia – sama voitaisiin toteuttaa laajakaistarakentamisen osalta.

Tekoäly 4.0 -ohjelma (toimenpide-ehdotus 13)

Ei ole syytä rajata tekoäly 4.0 -ohjelmaa vain teollisuuden tuottavuuden kehittämiseen, myös palvelualojen on syytä olla vahvasti mukana ohjelmassa.

Digituki yrittäjille ja elinkeinoharjoittajille (toimenpide-ehdotus 18)

Erilaisissa tukipalveluissa ja -muodoissa tulisi hyödyntää myös kaupallisten toimijoiden palveluita.

Etäopetuksen ja -opiskelun laitehankintojen tukeminen (toimenpide-ehdotus 19)

Laitehankintoja voi toteuttaa myös kaupallisilla palvelumalleilla, jolloin samalla on mahdollista huolehtia laitteiden elinkaaresta, tietoturvallisuudesta, (käytön)tukipalveluista ja niin edelleen.

Puheentunnistuksen hyödyntäminen erityisryhmille (toimenpide-ehdotus 21)

Puheentunnistus tulee ulottaa kaikkeen tekemiseen, missä se helpottaa ja parantaa digitaalista käyttökokemusta.

Julkisten palveluiden digitalisointi, sähköinen tunnistaminen (toimenpide-ehdotus 25)

Tulee myös miettiä tapoja hyödyntää paremmin jo käytössä olevia vahvan sähköisen tunnistamisen välineitä, kuten mobiilivarmennetta. Julkisen sektorin olisi siirryttävä kaikissa palveluissaan sähköisen allekirjoituksen käyttöön.

22.6.2020

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Valtioneuvostolle on luontevinta keskittyä toimiin, joilla päätösperustaisesti päästään liikkeelle nopeasti. Tällaiset toimet koskevat juuri julkisen sektorin digitalisaatiota vauhdittavia toimenpiteitä, sekä kansallisia isoja kokonaisuuksia, joissa tarvitaan vauhdittamista lainsäädännön toimin tai julkisen sektorin esimerkkiä ”ensiostajana” (esim. sähköinen kuitti). Keinot yksityiselle sektorille ovat rajatumpia, mutta digitalisaation vauhdittamiseksi voidaan luoda kannustimia verotuksen, hankintojen, byrokratian purkamisen ja julkisen TKI-rahoituksen avulla.

Olisi syytä myös priorisoida hankkeita, jotka purkavat esteitä paikka- ja aikariippumattomilta toimintamalleilta liittyen etätyöhön, -opetukseen ja -asiointiin.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Yritysten näkökulmasta tulee välttää toimenpiteitä, jotka asettaisivat uusia velvoitteita, rasitteita tai aiheuttavat markkinahäiriöitä yrityksille. Resurssit menevät nyt ja lähivuosina vahvasti kriisistä ulospääsemiseen ja liiketoiminnan kannalta uusien kriittisten (digi-)investointien rahoittamiseen.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Toimenpide-ehdotuksista moni löytyy jo kirjauksina ja tavoitteina hallitusohjelmassa. Toimeenpanoon on nyt kiinnitettävä huomiota.

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Palta on mielellään mukana työryhmän jatkotyössä ja tarjoaa apunsa toimenpiteiden suunnitteluun ja jalkauttamiseen.

Vapaamuotoinen lausunto

-

Kunnioitavasti

Tatu Rauhamäki
Johtaja, elinkeinopolitiikka
Palvelualojen työnantajat Palta ry

Jari Konttinen
Asiantuntija, elinkeinopolitiikka
Palvelualojen työnantajat Palta ry